

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО**

**Зміни затверджено рішенням Науково-методичної ради
Національної музичної академії імені П. І. Чайковського
від 12.03.2025 р., протокол № 6**

**Зміни затверджено рішенням Ради історико-теоретичного,
композиторського та іноземних студентів факультету
Національної музичної академії імені П. І. Чайковського
від 30.08.2023 р., протокол № 1**

**Зміни затверджено рішенням Науково-аналітичної ради
Національної музичної академії імені П. І. Чайковського
від 22.05.2023 р., протокол № 41(6)**

**Зміни затверджено рішенням Вченої ради
Національної музичної академії імені П. І. Чайковського
від 12.02.2020 р., протокол № 5 (2)**

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА (зі змінами)

**РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

**Третій (освітньо-науковий)
Доктор філософії
03 «Гуманітарні науки»
034 «Культурологія»**

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ім. П.І.ЧАЙКОВСЬКОГО

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Третій (освітньо-науковий)
Доктор філософії
03 Гуманітарні науки
034 Культурологія

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою
Національної музичної академії України
імені П.І.Чайковського
«17» лютого 2020 року
Голова вченої ради
М. О. Тимошенко / /
(протокол № 7 від «17» лютого 2020 р.)

Освітня програма вводиться в дію з 17 лютого 2020 р.

РЕКТОР М. О. Тимошенко / /
(наказ № 27-А від «17» лютого 2020 р.)

Київ 2020 р.

I. ПРЕАМБУЛА

Освітньо-наукову програму розроблено проектною групою викладачів кафедри теорії та історії культури Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського.

Гарант освітньої програми, керівник проектної групи **Кривошея Т.О.** – доктор культурології, доцент, завідувач кафедри теорії та історії культури;

Члени проектної групи:

Бабушка Л.Д. – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії культури;

Тишко С. В. – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри теорії та історії культури.

Освітньо-наукова програма визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, її цілі, форми та методи, програмні результати навчання, обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття освітньо-наукового ступеня, перелік загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, результати навчання та вимоги до контролю якості вищої освіти.

II. Загальна характеристика

1 – Загальна інформація	
Рівень вищої освіти	Третій освітньо-науковий рівень вищої освіти. НРК України – 9 рівень, FQ-EHEA – третій цикл, EQF-LLL – 8 рівень
Ступінь вищої освіти, назва галузі знань та спеціальності	Доктор філософії, галузь 03 «Гуманітарні науки», спеціальність 034 «Культурологія»
Форма навчання	Очна (денна)
Освітня кваліфікація	Доктор філософії з культурології
Кваліфікація в дипломі	Доктор філософії в галузі 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 034 «Культурологія»
Опис предметної області	<p><i>Об'єкти вивчення:</i> теоретичне дослідження актуальних культурних процесів та феноменів у перспективі інтегруючої функції культурології з подальшим науково-стратегічним забезпеченням прогнозування та практичного вирішення нагальних соціокультурних проблем.</p> <p><i>Цілі навчання:</i> відповідають місії та стратегії Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського як провідного національного науково-освітнього та мистецького центру підготовки високоосвіченого інтелектуала, культуртрегера, творчої особистості, що інтегрована у світовий соціокультурний, освітній, науковий та мистецький простір. Ціль програми – підготовка фахівців-культурологів на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти, здатних продукувати в галузі сучасної гуманітаристики (культурології) нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у науково-дослідній, проектно-організаційній, просвітницькій, експертній та викладацькій діяльності, бути активним суб'єктом вітчизняного та світового культуротворення.</p> <p><i>Теоретичний зміст предметної області:</i> поняття, концепції, принципи у їх застосуванні на проблемній області культури як інтегрованої та культурно регульованої (саморегульованої) системи.</p> <p><i>Методи, методики та технології наукового пізнання:</i> загальнонаукові (аналітичний, системний, типологічний, діалектичний, структурно-функціональний,) та спеціально-наукові, інтегровані в межах дослідження культури (структурно-функціональний, метод моделювання, атрибутивний). Також важливим сегментом предметної області програми є оволодіння сучасними технологіями культурологічного пізнання: методологічними моделями неklasичних «антропологій» (візуальної, звукової, урбаністичної, біографічної), соціокультурним проектуванням, організацією наміж</p>

	інституціональні науково-дослідні зв'язки. Таке поєднання методів, методик та технологій створює умови самостійного науково-пошукового дослідження із індивідуальною траєкторією оволодіння компетентностями.
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-наукова програма орієнтована на паритетне поєднання освітньої та наукової підготовки аспірантів, які здобувають ступінь доктора філософії у варіативності та поліпредметності галузей гуманітаристики за спеціальністю 034 «Культурологія» відповідно Національної рамки кваліфікацій та згідно потреб культурно-мистецької галузі.
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Фундаментальні теоретичні дослідження в галузі 03 – «Гуманітарні науки», спеціальність – 034 «Культурологія», що спрямовані на досягнення повноцінного синтезу культурологічних, мистецтвознавчих, соціально-філософських знань щодо підготовки науковців-культурологів для роботи в установах, організаціях, учбових закладах культури і мистецтва відповідно вимогам сучасного стану вітчизняних та світових культурних практик. Ключові слова: культурологія, гуманітарні науки, культура, культурні практики.
Особливості програми	Особливість програми полягає у тому, що вона розроблена та реалізується у художньо-мистецькому ЗВО – НМАУ ім. П.І. Чайковського, продукуючи навчально-теоретичні та науково-дослідні пріоритетні напрямки наукових студій як специфікацій гуманітарних наук (культурології, філософії, музичної культурології – нової комплексної науки й навчальної дисципліни та мистецтвознавства (зокрема музикознавства та етномузикології) в контексті новітніх тенденцій розвитку вітчизняного та світового культурознавства та сучасних культурних практик (медіа мистецтва, сучасної опери, музичних фестивалів, культурних проєктів).
Академічні права випускників	Доктор культурології підготовлений для підвищення кваліфікації та продовження освіти із здобуття ступеня доктора наук.
Працевлаштування випускників	Освітньо-наукова програма забезпечує якісну підготовку професіонала галузі гуманітарних наук, що підготовлений до виконання відповідних професійних робіт відповідно до Національного класифікатора професій: <ul style="list-style-type: none"> - викладача університетів та вищих навчальних закладів - науковця-культуролога, дослідника для роботи в установах, організаціях, учбових закладах культури і мистецтва; - керівника та організатора проєктів в галузі культури, освіти та мистецтва, в громадських організаціях соціально-культурної сфери; - експерта, консультанта з питань культури та

	мистецтва в організаціях культури, органах державної влади та місцевого самоврядування.
--	---

III. Обсяг кредитів ЄКТС освітньо-наукової програми.

№	Цикли дисциплін	Навчальних годин	Кредитів
1.	Дисципліни, які забезпечують набуття загальнонаукових (філософських) компетентностей		
1.1.	Гуманітарні та соціально-економічні дисципліни	270	9
2.	Дисципліни, які забезпечують набуття мовних компетентностей		
2.1	Обов'язкові навчальні дисципліни	240	8
3.	Дисципліни, які забезпечують набуття професійних компетентностей		
3.1	Дисципліни фундаментальної підготовки	330	11
4.	Дисципліни, які забезпечують набуття універсальних навичок дослідника		
4.1	Дисципліни професійної і практичної підготовки	240	8
5.	Вибіркові навчальні дисципліни	300	10
Разом		1380	46

Науково-дослідна діяльність відбувається в межах індивідуальної навчальної програми, планується та погоджується із науковим керівником аспіранта. На здійснення індивідуальної форми роботи під науковим керівництвом встановлюється індивідуальні заняття (обсяг – 50 годин на рік).

Теоретична робота разом із науково-дослідницькою діяльністю забезпечує відповідний освітньо-науковий рівень.

Підготовка та захист дисертаційної роботи, що разом з теоретичною та практичною підготовкою, а також науково-дослідницькою та педагогічною роботою забезпечує відповідний освітньо-науковий рівень.

IV. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИПУСКНИКА

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність продукувати нові ідеї, ціннісно-світоглядно їх усвідомлювати, розв'язувати комплексні проблеми в професійній, науковій та творчій діяльності культуролога-дослідника, культуролога-практика.
1. Загальні компетентності	ЗК 1: здатність до критичного мислення та самокритикуючої рефлексії, зокрема, вміння застосовувати їх до аналізу результатів власного наукового дослідження, наукової новизни, теоретичного, практичного, аксіологічного та світоглядного значення; ЗК 2: вміння з нових дослідницьких позицій формулювати методологічну базу власного наукового дослідження,

	<p>усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного, економічного життя, національної та світової культури;</p> <p>ЗК 3: здатність щодо участі у міждисциплінарних проєктах та вміння використовувати результати наукових досліджень інших галузей науки для досягнення мети власного наукового дослідження;</p> <p>ЗК 4: уміння ефективно використовувати сучасну методологію наукового пізнання та новітні методи наукових досліджень;</p> <p>ЗК 5: навички організовувати та проводити комплексні теоретичні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, спрямовані на проблеми європейської інтеграції;</p> <p>ЗК 6: здатність проводити власні оригінальні наукові дослідження, які містять наукову новизну, мають важливе теоретичне та практичне значення в сучасному вітчизняному та світовому культуротворчому процесі;</p> <p>ЗК 7: здатність написання українською та іноземною мовою власних наукових публікацій різного змісту та обсягу (наукова стаття, автореферат, тези конференції, наукова доповідь, запит на науковий грант, договір про співпрацю, звіт із наукової роботи, дисертація, праця науково-методичного спрямування);</p> <p>ЗК 8: здатність усно практично використовувати іноземну мову у науковій, інноваційній діяльності та педагогічній діяльності (усний виступ на конференції, використання іноземної мови у ділових переговорах щодо комерціалізації результатів наукового дослідження, проведення іноземною мовою лекцій з нормативних курсів та спеціальних курсів за профілем кафедри, консультування студентів іноземною мовою, проведення іноземною мовою одноразових презентаційних та профорієнтаційних лекцій для різних категорій слухачів).</p>
<p>Фахові компетентності</p>	<p>ФК 1: застосувати сучасні способи теоретичного аналізу наукових проблем та вміти здійснювати теоретичні узагальнення;</p> <p>ФК 2: вміти застосовувати новітні культурологічні концепції щодо пояснення сучасних культурних явищ і процесів;</p> <p>ФК 3: застосовувати широкий спектр методів теоретичного та емпіричного аналізу культурних явищ і процесів, а також історії та сучасного стану вітчизняної та світової культури;</p> <p>ФК 4: планувати та організовувати культурологічні дослідження, здійснювати культурну та культурно-мистецьку експертизу;</p> <p>ФК 5: самостійно збирати, опрацьовувати, всебічно аналізувати та узагальнювати інформацію в гуманітарній галузі;</p> <p>ФК 6: працювати із наукометричними базами даних із метою виконання власного наукового дослідження та використовувати інтернет-технології для організації і забезпечення власної наукової, педагогічної та інноваційної діяльності, у підготовці наукових публікацій, звітів, ділової та особистої документації;</p> <p>ФК 7: здатність брати участь у організації науково-педагогічної роботи профільної кафедри, знати та розуміти принципи організації роботи профільної кафедри (розподіл</p>

	<p>функціональних обов'язків, розподіл педагогічного навантаження, місце кафедри у системі науково-дослідної роботи факультету й університету);</p> <p>ФК 8: вміння дотримуватись норм та стандартів науково-професійної етики щодо здійснення професійної діяльності та проведення власного наукового дослідження, наукового спілкування, дискусії, полеміки; навички здійснювати наукові дослідження на засадах етики науковця, викладача вищої школи, культуролога-гуманітарія із позиції чесності, свободи наукової творчості, незаангажованості.</p>
--	---

V.НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 034 «КУЛЬТУРОЛОГІЯ», СФОРМУЛЬОВАНИЙ У ТЕРМІНАХ РЕЗУЛЬТУТІВ НАВЧАННЯ

Знання:	<p>ПРН 1: визначати специфіку культурологічного пізнання на перетині різноманітних гуманітарних наук та синтезувати його у межах наукової спеціальності, в контексті власного дисертаційного дослідження;</p> <p>ПРН 2: впорядковувати філософсько-теоретичні засади сучасного культурологічного пізнання; сучасного наукового дискурсу, наукової раціональності, наукової картини світу, неklasичних форм гуманітарних і природничих моделей сучасної науки, усвідомлювати власну професійно-наукову ідентичність дослідника-культуролога;</p> <p>ПРН 3: знати проципи академічної доброчесності, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників;</p> <p>ПРН 4: встановлювати міждисциплінарні зв'язки між блоками гуманітарних, культурно-історичних, мистецтвознавчих дисциплін та вільно володіти міждисциплінарною методологією наукового пізнання;</p> <p>ПРН 5: вільно володіти фаховим категоріально-поняттєвим апаратом;</p> <p>ПРН 6: знати основні культурологічні концепції, теоретичні та практичні проблеми із історії культурологічної науки та інтегрувати їх для дослідження сучасних феноменів та процесів;</p>
Уміння:	<p>ПРН 7: аргументувати методологічні засади власного науково дослідження, визначати його об'єкт та предмет, мету та актуальність із огляду на загальні тенденції інших галузей сучасної науки, аналізуючи параметри його наукової новизни;</p> <p>ПРН 8: самостійно та творчо застосовувати вміння та навички опрацьовувати наукові та інформаційні джерела при підготовці до занять; вміти застосувати активні методики викладання фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін зі спеціальності 034 «Культурологія»;</p> <p>ПРН 9: володіти навиками представлення наукових результатів іноземною мовою в усній та письмовій формі, проведення культурно-мистецьких проєктів та заходів;</p> <p>ПРН 10: володіти різними жанрами написання наукових текстів, вміти їх рецензувати, коментувати, анотувати, редагувати;</p> <p>ПРН 11: застосовувати іноземні мови для опрацювання іноземних наукових текстів культурологічного та загальногуманітарного спрямування, для комунікації із науковою та мистецькою спільнотами;</p> <p>ПРН 12: розробляти та ефективно застосовувати пар-концепції щодо створення і подальшої реалізації власних та командних науково-пошукових та творчих проєктів, спрямованих на висвітлення актуальних для</p>

	<p>вітчизняного культурно-мистецького простору подій і процесів;</p> <p>ПРН 13: вміти організовувати участь у колективних наукових проєктах, ініціювати науково-дослідну роботу в сферах гуманітарних наук, сучасних культурно-мистецьких практик на засадах лідерства та автономності;</p> <p>ПРН 14: генерувати та пропонувати професійній спільноті експертну оцінку культурно-мистецьких практик та феноменів, оцінювати їх значення для євроінтеграційних процесів;</p> <p>ПРН 15: вміти постійно самовдосконалюватись та розвиватись (професійно та екзистенційно), усвідомлювати соціальну та громадянську відповідальність;</p> <p>ПРН 16: культивувати толерантні діалогічні моделі спілкування та взаємодії (професійної та міжособистісної) в полікультурному світі.</p>
--	---

VI. ФОРМИ АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО (ДОКТОРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Форми атестації здобувачів	Атестація здобувачів здійснюється у формі публічного захисту результатів науково-дослідницької роботи, яка представлена у вигляді дисертації. Присвоєння наукового ступеня доктора філософії здійснює спеціалізована вчена рада відповідного наукового спрямування, акредитована Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, на підставі публічного захисту наукових досягнень.
Вимоги до кваліфікаційної роботи	Дисертація має містити нові ідеї, які дозволяють розв'язувати комплексні проблеми культурологічної науки на засадах інноваційної методології в гуманітарній галузі з урахуванням вимог академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження має бути оприлюднене на офіційному сайті НМАУ ім. П.І. Чайковського.
Вимоги до публічного захисту дисертації	Публічний захист дозволяє встановити відповідність рівня науково-дослідницької підготовки аспіранта та вимог, що висуваються до доктора філософії в галузі 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 034 «Культурологія».

VII. ВИМОГИ ДО НАЯВНОСТІ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

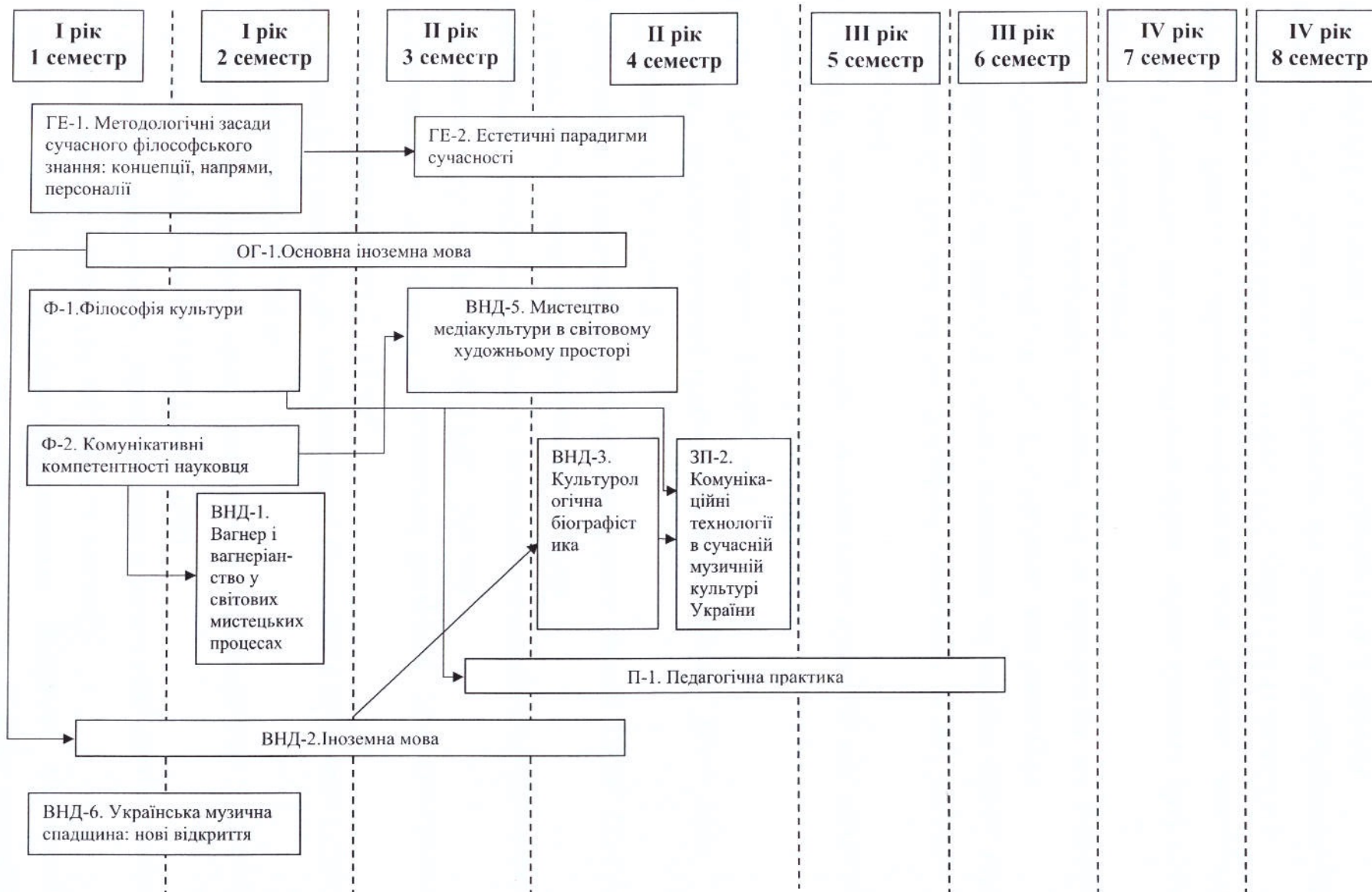
У НМАУ імені П.І. Чайковського функціонує система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- 4) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 5) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 6) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 7) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти;

8) інших процедур і заходів.

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) НМАУ імені П.І.Чайковського оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти міжнародним стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості вищої освіти.

ІХ. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ОНП

**VIII. МАТРИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ (відцентровано просто)**

	ІК	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 4	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7	ЗК 8	ФК 1	ФК 2	ФК 3	ФК 4	ФК 5	ФК 6	ФК 7	ФК 8
ГЕ-1	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ГЕ-2	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+			
ОГ-1				+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+		+
Ф-1	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+
Ф-2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
П-1	+	+	+			+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+
ВНД- 1	+	+			+		+			+	+	+					
ВНД- 2					+	+	+	+	+		+	+	+	+	+		+
ВНД- 3	+	+	+	+	+		+			+	+	+	+	+			
ВНД- 4	+	+	+	+	+	+						+	+	+	+		+
ВНД- 5	+	+	+	+	+	+	+					+	+	+	+		+
ВНД- 6	+	+	+	+	+		+					+	+	+	+		+

**МАТРИЦЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ
НАВЧАННЯ (ПРН) ВІДПОВІДНИМИ КОМПОНЕНТАМИ ОНП**

	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 3	ПРН 4	ПРН 5	ПРН 6	ПРН 7	ПРН 8	ПРН 9	ПРН 10	ПРН 11	ПРН 12	ПРН 13	ПРН 14	ПРН 15	ПРН 16
ГЕ-1	+	+		+	+	+	+	+		+	+			+	+	+
ГЕ-2	+	+		+	+	+	+			+	+	+		+	+	+
ОГ-1					+			+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ф-1	+	+	+	+	+	+	+			+		+		+	+	+
Ф-2		+	+	+				+	+			+	+	+	+	+
П-1		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ВНД- 1	+	+		+	+									+		+
ВНД- 2					+			+	+	+	+	+	+	+		+
ВНД- 3	+	+		+	+	+						+	+	+		
ВНД- 4	+	+	+	+	+							+	+	+		+
ВНД- 5	+	+	+	+					+			+	+	+		+
ВНД- 6	+	+			+									+		

ІХ. ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ.

- Закон України №1556-УІІ “Про вищу освіту” // Відомості Верховної Ради. – 2014. – 1 липня.
- Міжнародна Стандартна Класифікація Освіти (isced – 97: internationalstandardclassificationofeducation/unesco, paris).
- Структури кваліфікацій для Європейського простору вищої освіти (The frameworkofqualificationsfortheEuropeanHigherEducationArea).
- Структури ключових компетенцій, які розглядаються як необхідні для всіх у суспільстві, заснованому на знаннях (KeyCompetencesforLifelonglearning: A EuropeanReferenceFramework – implementationof "educationandtraining 2010", Workprogramme, WorkingGroup B "KeyCompetences", 2004.
- Програма tuning – гармонізація освітніх структур у Європі. URL:<http://www.unideusto.org/tuningeu/>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2006 р. № 1719 «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра»
- Постанова Кабінету Міністрів України від 20.06.2007 р. № 839 «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.1997 р. №507 «Про перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями» (в частині підготовки професіоналів з повною вищою освітою в межах її чинності).
- Національний класифікатор України: "Класифікатор професій" ДК 003:2010. // – Київ : Держспоживстандарт України, 2010.
- Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Вип. 84. Діяльність у галузі драматичного мистецтва та інша розважальна діяльність . [Електронний ресурс]. URL: <http://www.uazakon.com/big/text596/pg1.htm>
- Комплекс нормативних документів для розробки складових системи стандартів вищої освіти. Додаток 1 до наказу Міносвіти України від 31.07.1998 р. №285 зі змінами та НПК. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>